

DOI: 10.18372/2415-8151.21.15061

ВИКОРИСТАННЯ КОНТЕЙНЕРНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Косик Оксана Іванівна¹, Горупаха Віта Геннадіївна²,
Гуменюк Марія Олександрівна³

¹ Доцент, кандидат біологічних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, Україна

email: oksanakosyk@gmail.com тел: +38 (066) 044-46-24

orcid: 0000-0003-0873-3180

² Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, Україна

email: horupahavita@gmail.com тел: +38(096) 651-49-50

³ Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, Україна

e-mail: forecast84@gmail.com, тел: +38(093) 956-72-33

Анотація: дана стаття присвячена одному з прийомів садівництва – контейнерному озелененню. Цей спосіб був характерним у європейських садах регулярного стилю, однак і сьогодні складно уявити сучасне озеленення потужних територій без нього. У дизайні громадських просторів цей прийом є просто незамінним. Міські площі, вулиці, сквери та бульвари буквально видозмінюються при вмілому використанні контейнерного озеленення.

У роботі встановлено позитивні сторони та недоліки такого виду озеленення; представлено асортимент рослин, які найкраще використовувати для контейнерного озеленення у міському середовищі; а також описано матеріали для виготовлення контейнерів. У великих містах з розгалуженою мережею підземних комунікацій дуже мало залишається місця для ґрунтової посадки деревних та кущових рослин. Відповідно, необхідно шукати інші альтернативні шляхи вирішення даної проблеми для того, щоб забезпечити жителів урбанізованих територій представниками флори. На допомогу приходять контейнерне озеленення вулиць та приміщень. Воно ідеально підходить для благоустрою невеликого простору. Контейнери легко і швидко переносяться в будь-яку іншу місцевість, а також є достатньо мобільними для формування нових композицій з квітів, деревних та кущових рослин.

Контейнерне озеленення підходить практично для будь-якої території і стає все більш популярним у оформленні архітектурних споруд міста. Великі рослини в кадках ефективно прикрашають алеї, бульвари та площі. Ними приємно милуватися, прогулюючись уздовж вулиць. Контейнерне озеленення - дуже вдале рішення для оформлення вуличних веранд, відкритих кафе. Рослини в контейнерах створюють зелені простори в торгових центрах, роблять більш затишними та привабливими офісні приміщення. Особливо ефектно контейнерне озеленення виглядає на дахах будинків.

Ключові слова: контейнерне озеленення, міське середовище, деревні рослини, багаторічні рослини, штабові рослини, озеленення міста, екологічні умови.

ВСТУП

У всіх розвинених країнах екологічний стан навколишнього середовища є предметом особливої уваги. Зелені насадження відіграють величезну роль у нейтралізації і послабленні негативної дії промислових та автотранспортних викидів, шуму, пилу, снігових заметів, ерозії. Вони пом'якшують незручності міського життя, формують особливий мікроклімат урбаністичних систем, беруть участь в організації простору, створюючи індивідуальний і неповторний характер міста. Для оздоровлення сучасних урбаністичних просторів зелені насадження мають заповнити якомога більші території вулиць і площ, набережних і масивів житлових кварталів, територій дитячих майданчиків і промислових підприємств, та, безсумнівно, парків і скверів. Рішенням проблеми може стати контейнерне озеленення, оскільки воно є естетичним, екологічним і доволі економічно вигідним способом озеленення, яке дозволяє легко підібрати рослини для створення композицій в конкретних екологічних умовах. Також слід зазначити, що рослини в контейнерах виконують естетичні та санітарно-гігієнічні функції не гірше традиційних зелених насаджень, а догляду вимагають менше.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розведення рослин в контейнерах, яке налічує кілька сотень чи навіть тисяч років, до недавнього часу не привертало значної уваги більшості садівників [15]. Для них вирощування рослин в контейнерах було далеко не основним заняттям в саду - зазвичай вони обмежувалися одним - двома горщиками з квітами, які розміщували на землі, або ящиком на підвіконні. Зараз все змінилося, і контейнерне квітництво в останні роки розвивається швидше, ніж будь-яка інша галузь садівництва [13].

Не дивлячись на те, що контейнерні сади досить поширені у всьому світі, для України вони наразі є новим прийомом озеленення.

МЕТА

Встановити позитивні сторони та можливі недоліки контейнерного озеленення в міському середовищі, розглянувши наступні особливості даного прийому: матеріал та мобільність контейнеру, підбір асортименту рослин, посадку рослин, догляд та утримання.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Контейнерне озеленення - це благоустрій території за допомогою контейнерних рослин, які можуть бути як однорічними, так і багаторічними [14]. Універсальність контейнерного озеленення обумовлюється такими факторами: застосування великого асортименту рослин; відносно невеликі матеріальні і тимчасові витрати для його створення; багатоваріантність розміщення в просторі не тільки в площині, а й по вертикалі; різноманітний вибір контейнерів дозволяє використовувати для озеленення навіть невеликі простори; мобільність (при бажанні можна змінити місце знаходження композиції).

Найголовніша умова для контейнера - його форма, матеріал та колір повинні вписуватися в існуючий дизайн міста, ділянки. Не менш важливо, щоб ємність не «перевершувала» рослину, а, навпаки, підкреслювала її красу [15]. Сучасний ринок контейнерів надзвичайно різноманітний. Вони можуть бути виготовлені з: дерева; алюмінію; пластика; каменю; кераміки і інших матеріалів. Також досить часто застосовуються контейнери з натурального каменю, сталі і скла. Кожен матеріал має свої відмінності, переваги і недоліки.

Наприклад, дерев'яні контейнери (рис.1) доречно використовувати для підкреслення природного стилю. Проте, при контакті з вологою, цей матеріал нажалі втрачає свої декоративні властивості [4].

Металеві контейнери (рис.2.) - елегантні та модерні, добре вписуються в стиль сучасних будівель. Вони дуже міцні, але в жарку погоду земля у них може сильно нагріватись, тому їх часто використовують як зовнішню декоративну оболонку, в яку

вставляють рослини в керамічних контейнерах - «контейнер в контейнері».

Контейнери з кераміки (рис.3.) є повітропроникними і вологостійкими, рослини почувають себе в них доволі комфортно. Проте є деякі недоліки цього матеріалу: виникнення сольового нальоту; і як наслідок - частіший полив рослин.

Бетонні контейнери (рис.4.) можна виготовити практично будь-якого розміру і форми, різного кольору, також вони є довговічними. Такі контейнери найбільш часто використовують в міському озелененні. Мінусами даного матеріалу є те, що бетонні конструкції мають велику вагу, сильно охолоджуються або нагріваються.

Контейнери з фібри недовговічні (2-3 роки), не володіють красивим зовнішнім виглядом. Але мають невелику вагу і є екологічно безпечними.

Найкрасивішими і найефектнішими є контейнери з натурального каменю (рис.5.). Вони чудово поєднуються з невеликим чагарником вічнозеленого типу. Однак, вони мають велику вагу і досить дорогі. В таких контейнерах обов'язково застосовують дренаж.

В якості контейнерів можна використати ряд інших предметів (рис.б.), наприклад, відра і візки, керамічні вазони, дерев'яні піддони, дерев'яні ящики, діряві садові лійки, старі металеві бочки, кошики всіх типів [7].

Контейнери будуть доцільно виглядати як поодиночі, так і в групі. При груповому розміщенні бажано підібрати контейнери, виготовлені з одного матеріалу і схожі за формою. Проте, головне - створювати композиції, уникаючи ефекту одноманітності або вичурності.

Виходячи з вищевикладеного, контейнер повинен бути:

- міцним;
- декоративним;
- мати дренаж, дренажний отвір;
- не перегріватися;
- відповідати розмірам рослин;
- вписуватися в загальний стиль.

Для даного виду озеленення можна використовувати майже весь асортимент

рослин, який зазвичай використовують для озеленення міста, екстер'єру будівель.

Часто в контейнерному озелененні використовують низькорослі дерева і чагарники з компактною кроною і кореневою системою, а також штучно сформовані рослинні форми - топіарії, бонсаї; компактні багаторічники, троянди, однорічні квіти, цибулинні рослини і навіть овочеві рослини.

Основну перевагу все ж таки віддають видам рослин відносно стійким до несприятливих екологічних умов, хвороб і шкідників, які не вимагають складного догляду.

Дуже важливо підбирати деревні і трав'янисті рослини, стійкі до складних екологічних умов середовища сучасного міста (загазованість, часті і різкі перепади температури повітря і ґрунту, засоленість ґрунту). Традиційними лідерами контейнерного озеленення серед деревних і чагарникових видів залишаються низькорослі форми ялівцю, туї, сосни, тис, самшит, спіреї, а також однорічні - петунія, фуксія, бальзамін, пеларгонія, лобелія, вербена, аліссум, бегонія, геліотроп і багаторічні трав'янисті рослини - хоста, лілійник, папороть, очітки, гейхера та ін.

Хвойні рослини [13]: різні декоративні форми сосни гірської, подушкоподібні і карликові форми ялин (звичайної, канадської, колючим), плакуча форма модрина на штампі в підбраному за стилем контейнері з успіхом впораються з роллю ефектної прикраси вхідної частини офісної будівлі, будуть прекрасним акцентом в оформленні великої тераси або патіо (рис.7). Важливо пам'ятати, що такі рослини потребують особливої уваги в осінньо-зимовий період.

Часто використовують чагарники і штамбові листяні рослини: самшит, низькорослі форми спіреї (японської, Бумольда, березолистої), барбарису Тунберга, жасмину садового, перстач чагарниковий, падуб, деякі види кизильників тощо. При цьому всі перераховані види чагарників бажано піддавати стрижці і формуванню [2,13].

Рис.1 Дерев'яні контейнери

Рис.3. Керамічні контейнери

Рис.2. Металеві контейнери

Рис.4. Бетонні контейнери

Рис.5. Фактурні контейнери з каменю

Рис.8. Штамбові форми рододендрона

Рис.6. Дизайнерське рішення контейнеру

Рис.9. Приклад композиції з багаторічних рослин

Рис.7. Хвойні рослини в кадках

Рис. 10. Використання овочевих культур

Рис.11. Компонування овочевих і лікарських культур

Рис.12. Вдале поєднання кольорової гамми

Рис.13. Вертикальне контейнерне озеленення

Із штамбових рослин (рис.8.) можна застосовувати компактні плакучі або кулясті декоративні форми верби, кизильника, акації жовтої, яблуні, шовковиці, софори, берези та ін.

Серед багаторічників (рис.9.) дуже декоративними в контейнерних посадках є хости. До того ж, такий спосіб вирощування хост має кілька переваг, а саме: в горщиках

набагато рідше заводяться найлютіші шкідники хост і в горщиках хости розростаються досить швидко [1,2]. Лілійники теж чудово виглядають в горщиках. Ще одна перевага лілійників - вони досить не вибагливі у догляді і зберігають декоративність після цвітіння завдяки лінійним листкам. З папоротей частіше в контейнери висаджують –

страусине перо. Останнім часом в якості контейнерної культури часто використовують злаки: гривастий ячмінь, колосняк, кострицю сизу, пенісетум, просо та ін.

Цибулинні: чудовим прикладом є дрібноквіткові нарциси, тюльпани, гіацинти, мускарі, крокуси та ін. Звичайно про весняне цвітіння потрібно подбати ще восени, посадивши в контейнер цибулини в потрібний час. Найкраще контейнер з цибулинами вкопати в землю, але можна помістити в тирсу або шар опалого листя [2].

Овочеві та пряні рослини: добре себе почувають в горщиках пряні трави (петрушка, кріп, чебрець, розмарин, м'ята, меліса та ін.); овочеві культури (рис.10.) (шніт-цибуля, салати, декоративний перець, баклажани, томати, буряк тощо.). Для більшої декоративності в контейнери з цими рослинами можна висаджувати лікарські рослини, такі як календула, настурція, чорнобривці (рис.11.).

Якщо в контейнері створюється композиція з декількох рослин, то слід підбрати ті, що добре поєднуються за розміром, фактурою, забарвленням листя і квіток, умовами вирощування і часом цвітіння, а також щоб рослини були з однаковими екологічними потребами (до світла, вологи і типу ґрунту) (рис.12.).

Отже, рослини мають відповідати таким критеріям:

1. зимостійкість;
2. стійкість до міських умов;
3. здатність переносити умови контейнера (посухостійкість, невибагливість до ґрунтових умов, нормальний розвиток при невеликому обсязі земляного покриву та ін.);

4. декоративність, по можливості найбільш тривалий час (рис.13.);

5. карликовість крони або можливість мінімальним обрізанням формувати необхідний розмір деревної рослини, компактна коренева система.

Рясний і регулярний полив життєво важливий для рослин у контейнерах. У спекотні дні ґрунт в контейнерах пересихає дуже швидко, адже його об'єм і кількість вологи обмежені стінами горщика [16].

Рослини в контейнерах рекомендується регулярно підживлювати, так як кількість поживних речовин для них обмежена розміром горщика [7]. Дуже зручно відразу при посадці вносити спеціальне повільно розчинне добриво в гранулах, якого вистачає на весь сезон.

Якщо рослини по якійсь причині втратили декоративний вигляд, або засохли, то їх потрібно замінити.

ВИСНОВКИ

Контейнерне озеленення - універсальний елемент оформлення.

Позитивні сторони цього методу:

- можливість практично до будь-якого простору підібрати озеленення (дороги, тротуари, приміщення), а також періодично міняти представників флори, насолоджуючись новими оригінальними композиціями;
- якщо рослина загинула, то її реально швидко замінити іншою;
- можливість розбавити зеленню невеликі території;
- величезний вибір контейнерів різних розмірів, форм і матеріалів;
- великий асортимент рослин для посадки;
- витрати на фітотюль відносно невеликі, а його створення не забирає багато часу;
- контейнери дають можливість в будь-який час змінити композицію з рослин;
- розміщення в просторі не тільки в площині, а й по вертикалі;
- контейнери мобільні.

Недоліки:

- кадки «крадуть» територію у пішоходів;
- у спекотні дні необхідний ретельний полив;
- необхідно регулярно підживлювати рослини;
- сезонне зберігання деяких видів саджанців.

Проте, незважаючи на недоліки даного методу, переваг контейнерного озеленення в рази більше. Жити в мегаполісах з одного боку стало комфортніше, але з другого – людям доводиться розплачуватися погіршенням екологічних умов: зменшенням природних зон, загазованістю повітря,

похмурими, сірими пейзажами за вікнами. Великі міста по всьому світу потребують оздоровлення урбо-екосистем і покращення

клімату, що може бути реалізовано за допомогою контейнерного озеленення.

ЛІТЕРАТУРА

- [1]. Брунс Пфланцен. Уход за декоративными растениями / Брунс Пфланцен. – М. : Глобус, 2000. – 112 с.
- [2]. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія. - К.: Вища школа, 2003-199 с.
- [3]. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць / В. П. Кучерявий. – Львів : Світ, 2005. – 456 с.
- [4]. Пушкар В. В. Дизайн квітників : навчальний посібник / В. В. Пушкар, А. Д. Жирнов, О. К. Вільгельм-Швадчак. – К.: ДАКККІМ, 2003. – 92
- [5]. Горохов В.А. Городское зеленое строительство. - М.: Стройиздат, 2006.
- [6]. Ерохина В.И. и др. Озеленение населенных мест. Справочник. -М.: Стройиздат, 2007.
- [7]. Ерохина Г. П. Озеленение населённых мест / Г. П. Ерохина, Г. П. Жеребцова, Т. И. Вольфтруб; под. ред. В. И. Ерохиной. – М. : Стройиздат, 1987. – 480 с.
- [8]. Титова Н. Сады на крышах, - ОЛМА ПРЕСС. – 89 с.
- [9]. Сокол А. Я. Огород на крыше. СПб., 1996.
- [10]. Сычева А., Сосков И. Актуальность организации садов на искусственных основаниях // Строительство и архитектура Белоруссии. 1984. № 1
- [11]. Саурова В., Торчик В. Озеленение террас, крыш и открытых внутренних дворов. Минск, 1990.
- [12]. О.Б. Бондарева, Клумбы и живые изгороди. Издательство "Сталкер", 2004г.
- [13]. Контейнерные растения. Иллюстрированный справочник // Петроглиф. – 64 с.
- [14]. Контейнерное садоводство круглый год // Ридерз Дайджест. – 320 с.
- [15]. Хессайон Д. Все о контейнерных растениях. // Кладезь. – 128 с.
- [16]. Торчик В. И. "Контейнерное озеленение: научные основы использования древесных растений"/ науч. ред. В.Н.Решетников; Нац. акад. наук Беларуси, Центр. ботан. сад. - Минск: Беларус. навук, 2009. - 160 с.

АННОТАЦІЯ

Косык О.И., Горупаха В.Г., Гуменюк М.О. Применение контейнерного озеленения в городской среде.

В статье описан один из приемов садоводства - контейнерное озеленение.

REFERENCES

- [1]. Bruns Pflanzen. Ornamental Plants Care / Bruns Pflanzen. - M.: Globus, 2000. --- 112 p.
- [2]. Kalinichenko O.A. Decorative dendrology. - K.: Vischa school, 2003-199 p.
- [3]. Kucheryaviy V. P. Landscaping of the populations of the city / V. P. Kucheryaviy. - Lviv: Svit, 2005. --- 456 p.
- [4]. Pushkar V.V. Design of Quarters: the Head of the Book / V. V. Pushkar, A. D. Zhirnov, O. K. Vilgelm-Shvadchak. - K.: DAKKKIM, 2003. 92 p.
- [5]. V.A. Gorokhov Urban green building. - M.: Stroyizdat, 2006.
- [6]. Erokhina V.I. and other Landscaping of populated areas. Directory. -M.: Stroyizdat, 2007.
- [7]. Erokhina G. P. Greening of populated places / G. P. Erokhina, G. P. Zherebtsova, T. I. Volftrub; under. ed. V.I. Erokhina. - M.: Stroyizdat, 1987. --- 480 p.
- [8]. Titova N. Roof gardens, - OLMA PRESS. 89 p.
- [9]. Sokol A. Ya. Garden on the roof. SPb., 1996.
- [10]. Sycheva A., Soskov I. The relevance of the organization of gardens on artificial foundations // Building and architecture of Belarus. 1984. No. 1
- [11]. Saurova V., Torchik V. Landscaping of terraces, roofs and open courtyards. Minsk, 1990.
- [12]. O.B. Bondareva, Flowerbeds and hedges. Publishing house "Stalker", 2004
- [13]. Container plants. Illustrated reference book // Petroglyph. - 64 p.
- [14]. Container gardening all year round // Reader's Digest. - 320 p.
- [15]. Hession D. All about container plants. // Well. - 128 p.
- [16]. V. I. Torchik "Container gardening: scientific bases of using woody plants" / scientific. ed. V. N. Reshetnikov; Nat. acad. Sciences of Belarus, Center. nerd. garden. - Minsk: Belarus. Navuka, 2009. --- 160 p.

ABSTRACT

Kosyk O., Horupakha V. Humeniuk M. Application of container plants in an urban environment.

This article describes one of the gardening techniques - container gardening. It has long been traditional in European gardens of

Он давно традиционный в европейских садах регулярного стиля, без него сейчас невозможно озеленения мощеных пространств. В городском озеленении, этот прием просто незаменимым.

В работе установлено положительные и отрицательные стороны такого вида озеленения; представлены растения, которые лучше всего использовать для контейнерного озеленения в городской среде; материалы, из которых лучше изготавливать контейнеры.

В больших городах, наполненных сетью подземных коммуникаций, уже не остается мест для высадки древесных и кустарниковых видов совместно в почву. Соответственно, нужно искать другие пути решения данной проблемы, для обеспечения жителей больших городов представителями флоры. На помощь приходит контейнерное озеленение улиц и помещений. Оно идеально подходит для благоустройства небольшого пространства, контейнеры легко и быстро переносятся в любую другую местность, из них можно сформировать новые композиции из цветов, древесных и кустарниковых растений. Контейнерное озеленение становится все более популярным в оформлении архитектурных сооружений города.

Ключевые слова: контейнерное озеленение; городская среда; древесные растения; многолетние растения; штамбовые растения; озеленение города; экологические условия

the regular style; without it, it is now impossible to landscaping paved spaces. In urban landscaping, this and the technique is simply irreplaceable. City squares, streets, squares and boulevards literally transform with the skillful use of container landscaping.

The work established the positive and negative aspects of this type of gardening; Plants are presented that are best used for container gardening in an urban environment; materials from which it is better to make containers.

In large cities, filled with a network of underground communications, there are no longer any places left for planting tree and shrub species together in the soil. Accordingly, it is necessary to look for other ways to solve this problem, not welcoming the inhabitants of large cities of excellent flora. Container landscaping of streets and premises comes to the rescue. It is ideal for the improvement of a small space, containers are easily and quickly transported to any other location, at any time available to form new compositions of flowers, woody and shrub plants.

Container gardening is a very good solution for decorating street verandas and outdoor cafes. Plants in containers decorate shopping centers with greenery, make office spaces more comfortable and "lively". Container landscaping looks impressive on the roofs of houses.

Keywords: container gardening; urban environment; woody plants; perennial plants; standard plants; city greening; ecological conditions

AUTHOR`S NOTE:

Kosyk O., associate professor, PhD. Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kiev, Ukraine
Email: oksanakosyk@gmail.com
nORCID 0000-0003-0873-3180

Horupakha V., Kyiv Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
email: horupahavita@gmail.com

Humeniuk M., Taras Shevchenko National University of Kyiv. Kiev, Ukraine
Email: forecast84@gmail.com

Стаття подана до редакції
02.12.2020р.

Стаття прийнята до друку
12.20.2020р.